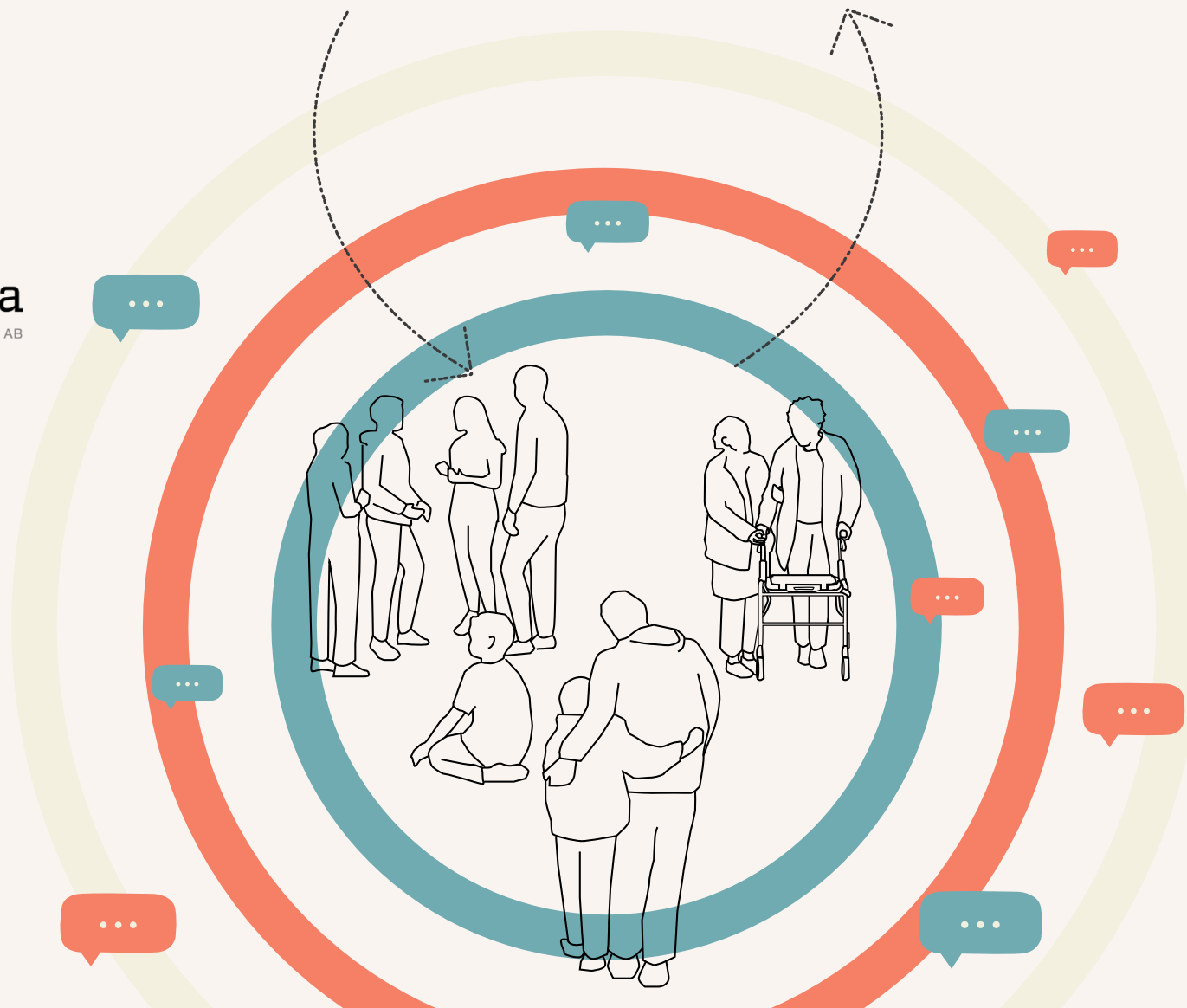

Systemdesign och öppen policy – inspiration för regioner och kommuner

Vi har utforskat nya arbetssätt för hantera komplexa utmaningar i välfärden

- Systemdesign och öppen policy som ett sätt att bemöta komplexa samhällsutmaningar
- En trestegsmodell utvecklad tillsammans med fyra statliga utredningar
  - Samsjuklighetsutredningen
  - Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner
  - Barn och unga i samhällets vård
  - Narkotikautredningen
- Modellen kan appliceras på regioners och kommuners gemensamma utmaningar

Vi har utvecklat arbetssätt kring systemdesign och öppen policy

Systemdesign

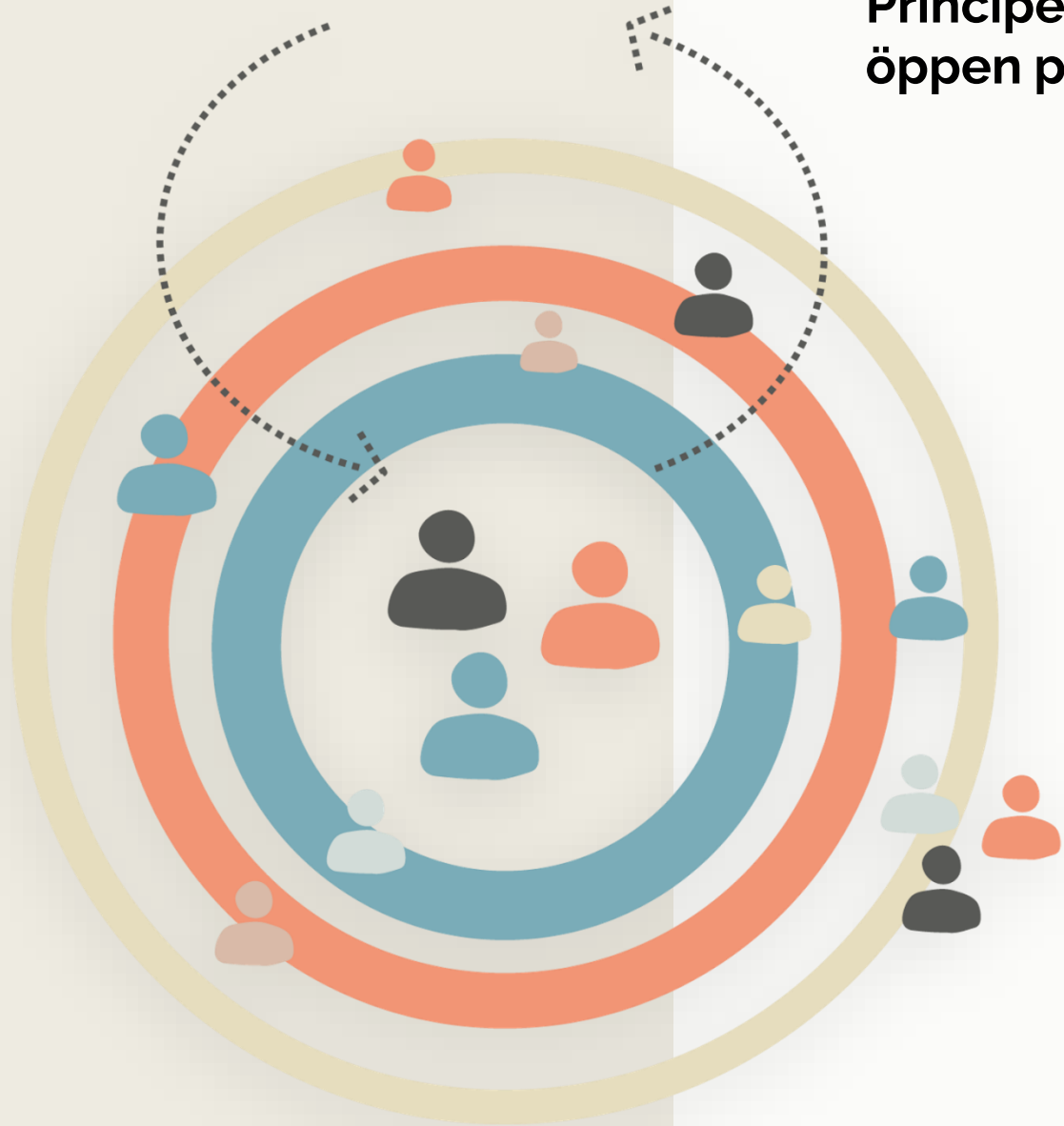
Utvecklingsarbete som syftar till att utveckla samordnade tjänster i ett system med flera aktörer, utifrån invånarnas behov, erfarenheter och resurser.

Öppen policy

Att föra utvecklingsarbete gällande policy närmare invånarna och de professionella som utför tjänsterna, som ett sätt att bättre förstå och hitta lösningar på komplexa utmaningar.

Principer för arbetet med systemdesign och öppen policy

- Delaktighet
- Systemperspektiv
- Lokal kontext
- Testa
- Gemensam reflektion och lärande

**Trestegsmodell för
systemdesign och
öppen policy**

Syfte :

- Avgränsning och prioritering
- Skapa en process för inkludering av aktörer och en tidsplan

Resultat:

- Prioriterad målgrupp och aktörer att inkludera i arbetet

Förberedelser

Syfte:

- Förstå målgruppens erfarenheter och vad som skapar värde för dem.

Målgrupp:

- Berörda invånare och anhöriga
- Representanter från brukar- och intresseföreningar.

Resultat:

- Validerade insikter, värden eller målbilder baserat på målgruppens erfarenheter.

Steg 1 – Identifiera värde för målgruppen

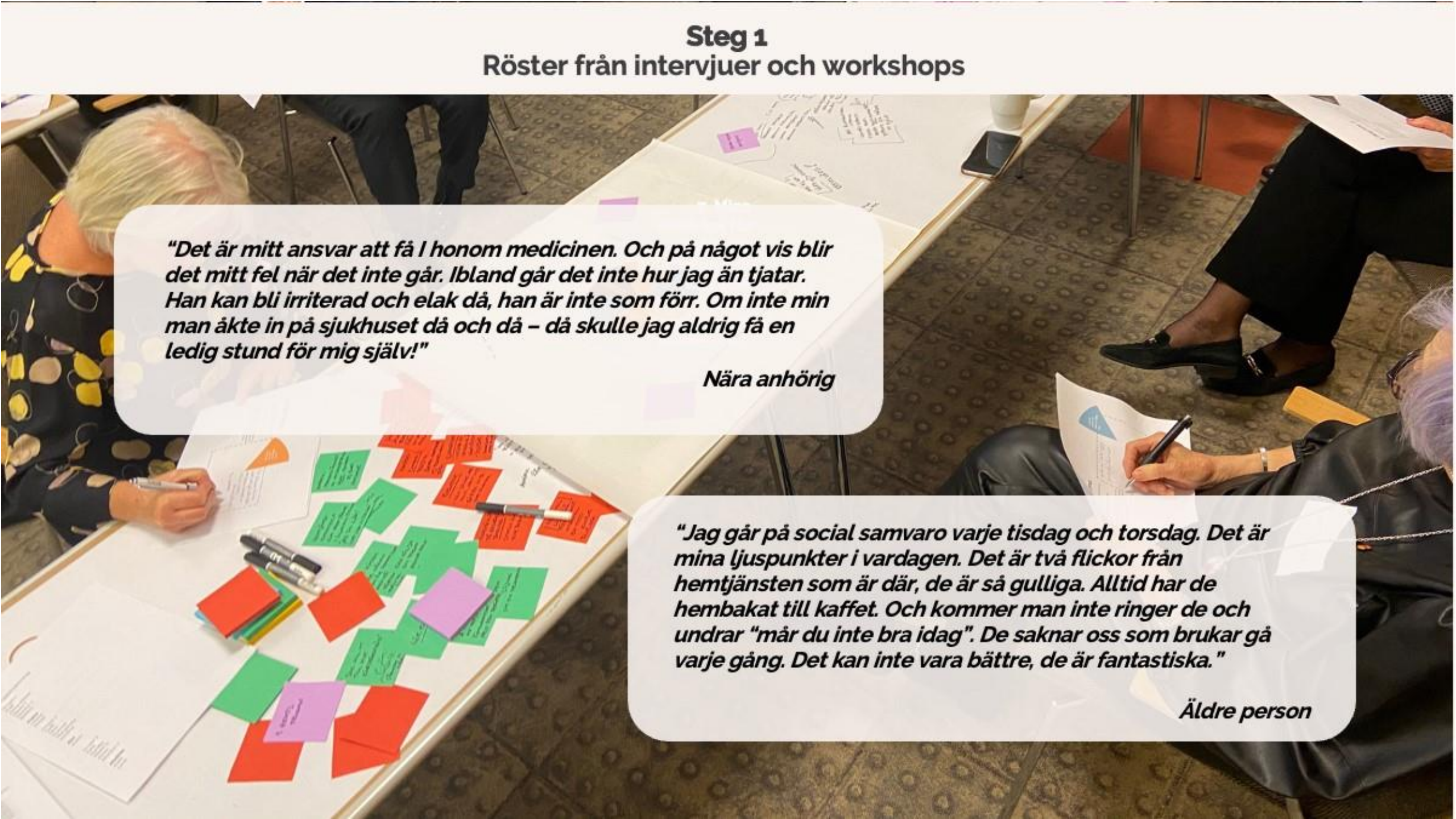
Arbetsmoment i steg 1

Steg 1

Röster från intervjuer och workshops

"Det är mitt ansvar att få i honom medicinen. Och på något vis blir det mitt fel när det inte går. Ibland går det inte hur jag än tjatar. Han kan bli irriterad och elak då, han är inte som förr. Om inte min man åkte in på sjukhuset då och då – då skulle jag aldrig få en ledig stund för mig själv!"

Nära anhörig

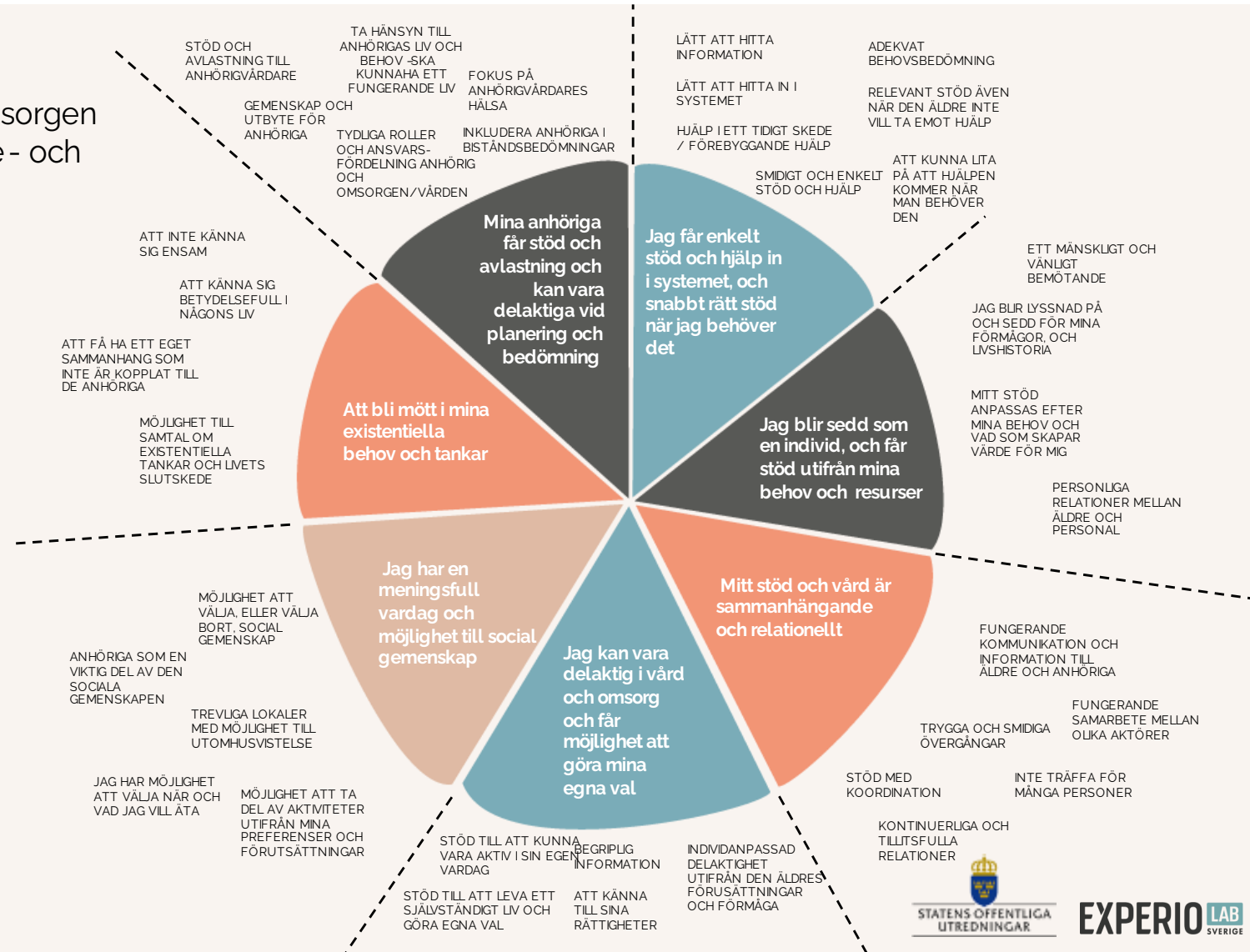
"Jag går på social samvaro varje tisdag och torsdag. Det är mina ljuspunkter i vardagen. Det är två flickor från hemtjänsten som är där, de är så gulliga. Alltid har de hembakat till kaffet. Och kommer man inte ringer de och undrar "mår du inte bra idag". De saknar oss som brukar gå varje gång. Det kan inte vara bättre, de är fantastiska."

Äldre person

Exempel: Värden som äldreomsorgen ska skapa ur ett äldre- och anhörigperspektiv

Steg 1, Resultat

Värden som äldreomsorgen ska skapa ur ett äldre- och anhörigperspektiv

Exempel: Målbilder för personer med Samsjuklighet

Målbilder för vård och stöd ur ett patient och brukarperspektiv

Tidig hjälp med psykisk ohälsa och missbruk

Bli lyssnad på, få förståelse och bli behandlad med samma respekt som andra

Stöd och vård som är lätt att hitta, komma i kontakt med och som är tillgänglig när jag behöver den

Bli stärkt i min egen förmåga att hantera min situation och ha inflytande över min vård och omsorg

Tillgång till fungerande behandling och möjlighet att välja utifrån det som passar mig

En fungerande vardag och ett meningsfullt sammanhang

Stöd och vård som hänger ihop som en helhet

En person som jag kan lita på och som följer med i hela processen

Inte bli utestängd från stöd och vård och få hjälp med både beroende och psykisk ohälsa

Att vården och omsorgen lyssnar på, involverar och ger stöd till mitt nätverk

Steg 2 – Hinder, möjligheter och förutsättningar ur ett professionellt perspektiv

Syfte:

- Fånga det verksamhetsnära perspektivet tillsammans med piloter.
- Undersöka förutsättningar, villkor och hinder

Målgrupp:

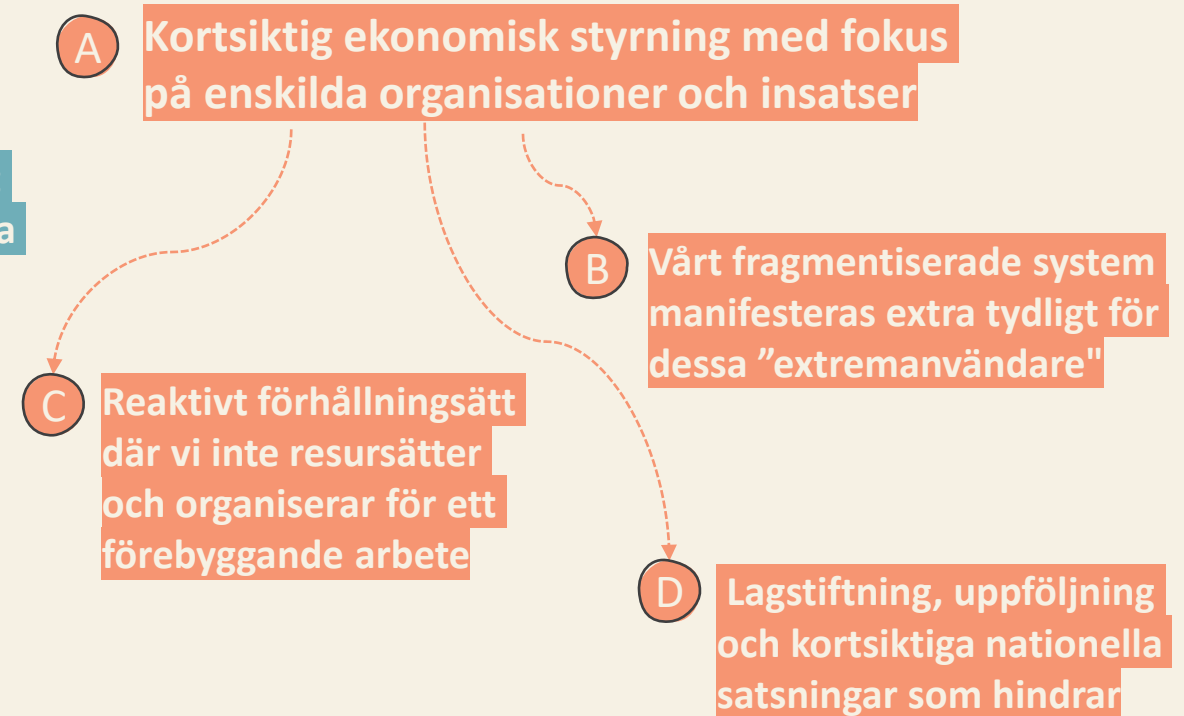
- Medarbetare och professionella
- Chefer i region och kommun på olika nivåer.

Resultat:

- Kunskap om professionellas förutsättningar och utmaningar
- Kunskap och hinder och möjligheter på olika nivåer i systemet

Slutsatser om hinder i systemet för att uppnå målbilder kring Samsjuklighet från workshop med Örebro, Värmland och Västernorrland

Policy på nationell nivå

Lagstiftning, regleringsbrev, uppdrag, nationella riktlinjer

Policy på organisationsnivå

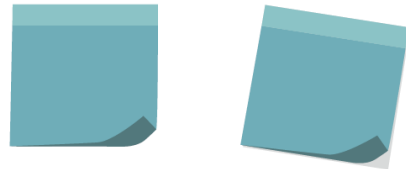
Organisering, styrmodell, budgetering, rutiner, riktlinjer, kultur

STATLIG NIVÅ

REGIONAL NIVÅ

LOKAL NIVÅ

CIVILSAMHÄLLE /NÄRINGS LIV

Exempel på hur värdeskapande områden ur de äldres perspektiv kan "översättas" till förslag på nationell policy.

Områden i nationell plan för vård och omsorg

- 1) Förebyggande, funktionsstödjande och hälsofrämjande
- 2) Tillgänglighet
- 3) Samordning och kontinuitet
- 4) Individanpassning och personcentrering
- 5) Självbestämmande och delaktighet
- 6) Stöd, avlastning och involvering av anhöriga/närstående
- 7) En meningsfull tillvaro
- 8) Trygg och säker vård och omsorg

Syfte :

- Testa utredningens preliminära förslag tillsammans med aktörer i systemet genom prototyper.

Målgrupp:

- Invånare och dess anhöriga
- Professionella, chefer och ledare från kommun och region på olika nivåer
- Myndighetsaktörer.

Resultat:

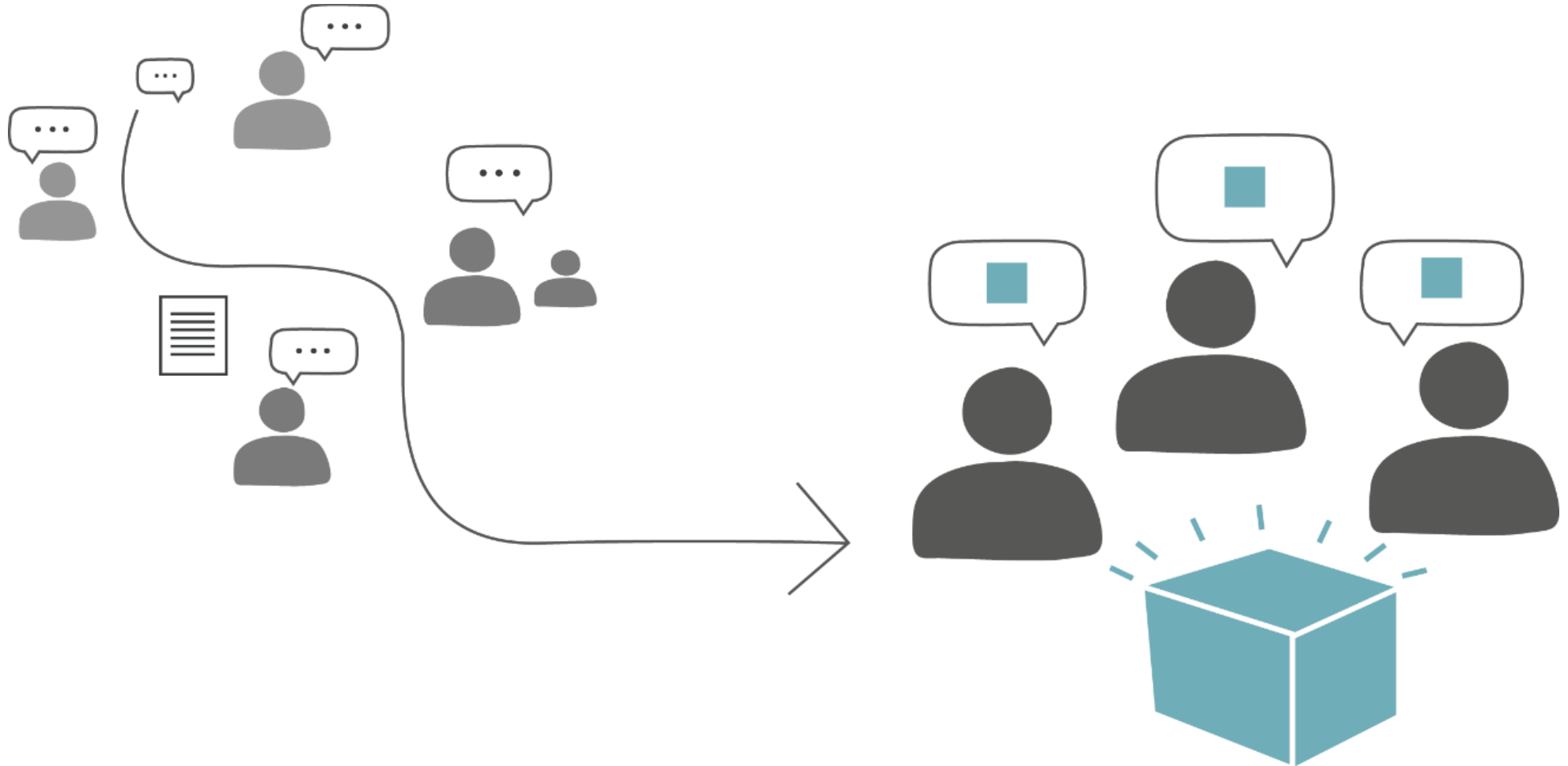
- Kunskap om vilka konsekvenser förslaget kan få hos olika aktörer och om genomförbarhet av förslaget.

Steg 3 – Testning genom prototyper

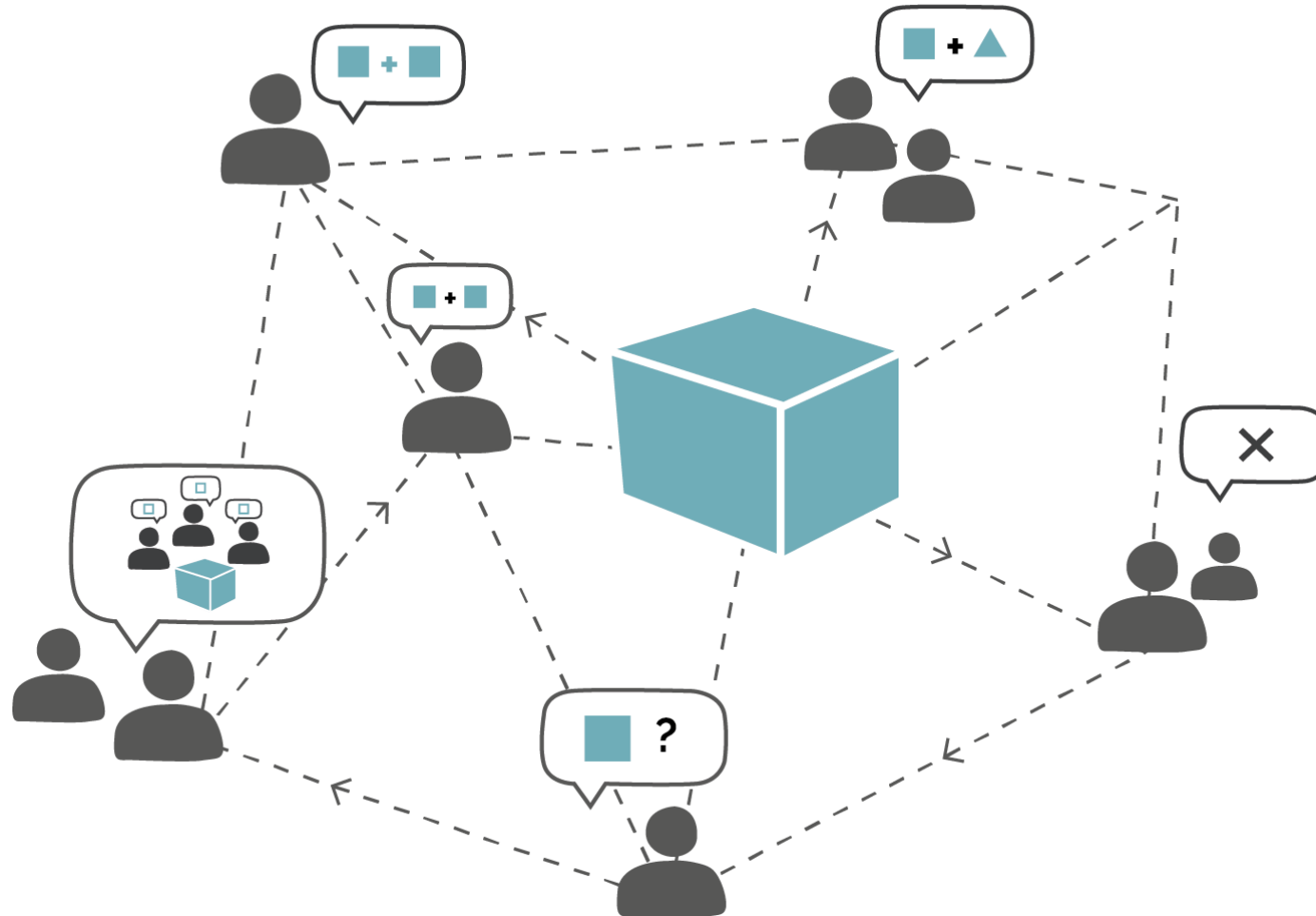

I en systemdesignprocess placeras en prototyp i olika delar av systemet

Prototypen triggjar reaktioner hos de aktörer och invånare som ska möta det nya arbetssättet eller policyn

RK
Lagförslag

Chefer som tolkar lagen
på en strukturell nivå

Personal & Brukare som
tolkar/upplever lagen på en
praktisk nivå

På vilket sätt ser du
att lagförslaget leder mot
målbilderna? Hur leder det
inte mot målbilderna?

Lagförslag del 1

Lagförslag del 2

Vad tänker du
om lagförslag
1 och 2?

Vilka är de största
hindren/farhågorna
med lagförslaget?

Vilka möjligheter
innebär lagförslaget?

Underlättar
lagförslaget
samverkan?

Lagförslag 2 - Hur skulle
en sån verksamhet
fungera/organiseras?

Vilka förändringar
skulle du vilja se i
lagförslaget?

Målbilder för vård och stöd ur ett patient- och brukarperspektiv

Tidig hjälp med psykisk ohälsa och missbruk

Stöd och vård som är lätt att hitta, komma i kontakt
med och som är tillgänglig när jag behöver den

Tillgång till fungerande behandling och möjlighet att
välja utifrån det som passar mig

Stöd och vård som hänger ihop som en helhet

Inte bli utestängd från stöd och vård och få hjälp med
både beroende och psykisk ohälsa

Bli lyssnad på, få förståelse och bli behandlad med
samma respekt som andra

Bli stärkt i min egen förmåga att hantera min situation
och ha inflytande över min vård och omsorg

En fungerande vardag och ett meningsfullt sammanhang

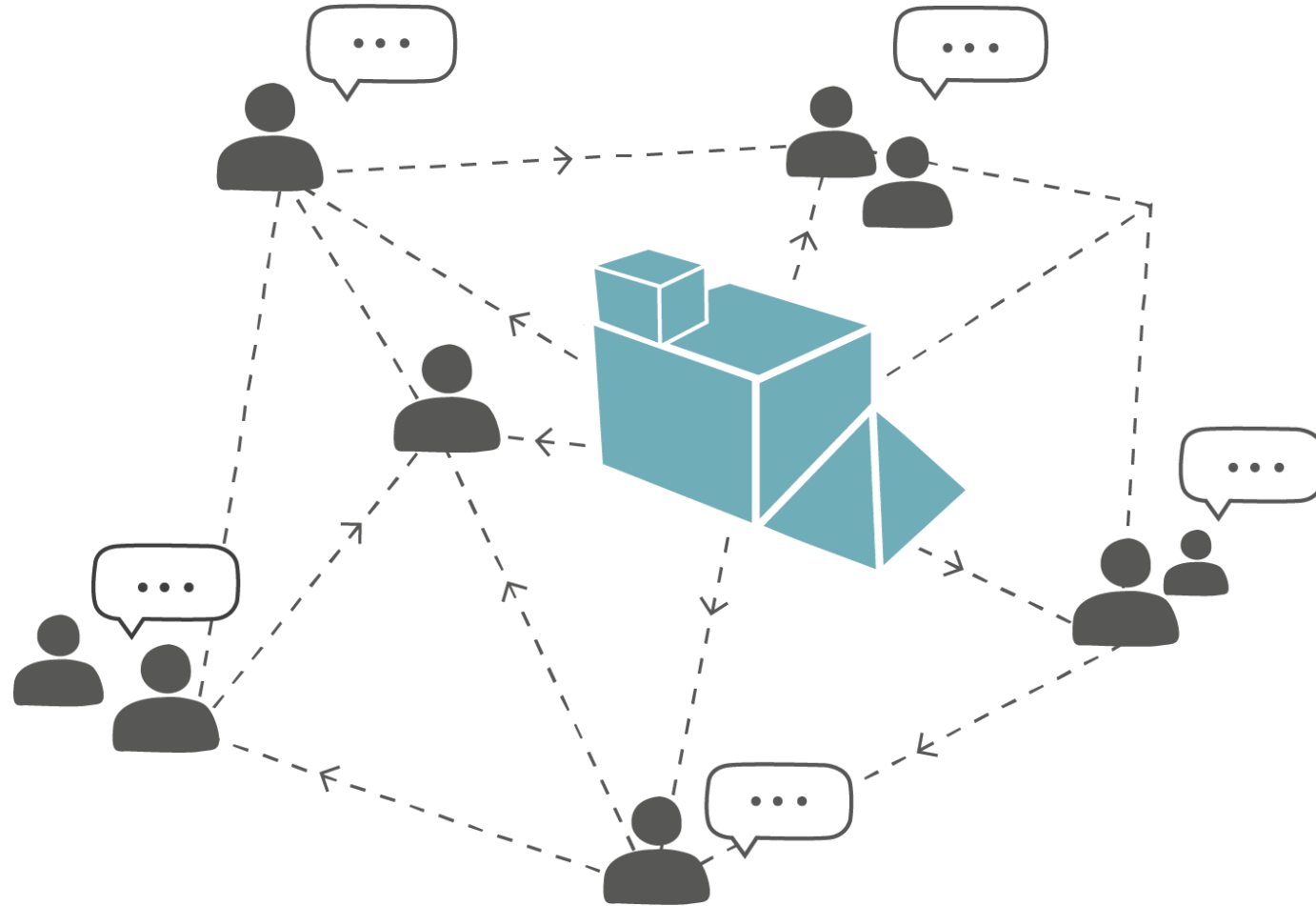

En person som jag kan lita på och som följer med i hela
processen

Att vården och omsorgen lyssnar på, involverar och ger
stöd till mitt nätverk

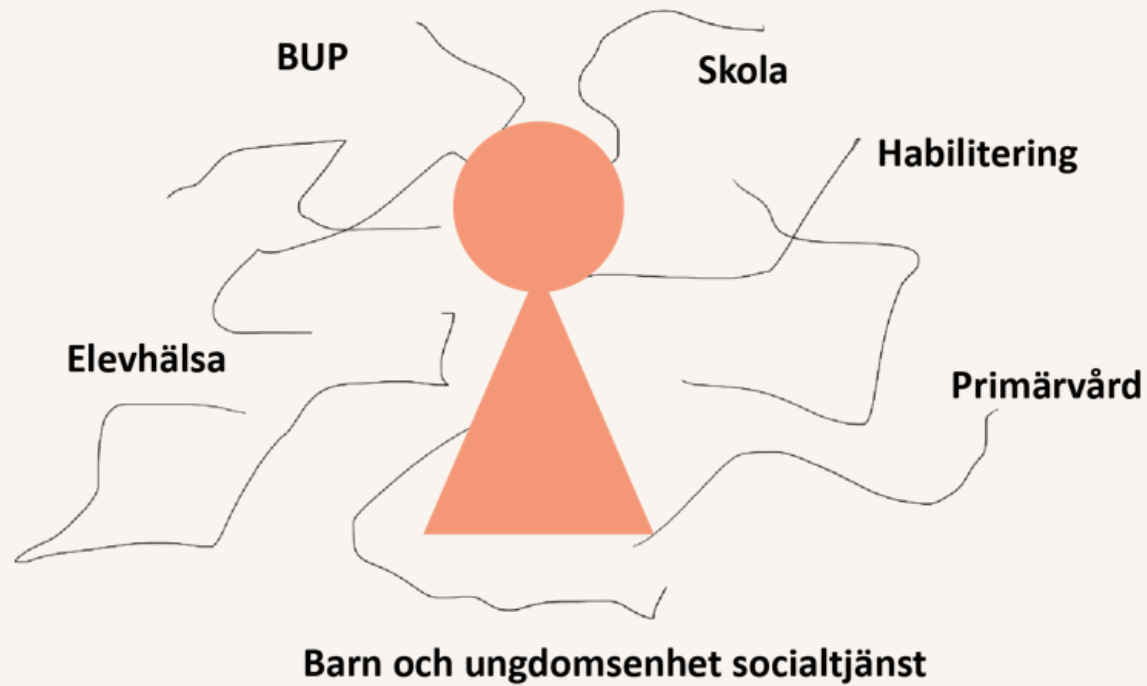
Analysen av reaktioner och synpunkter på förslaget används för att justera förslaget och ta fram en ny version

**Applicera modellen
för systemdesign
och öppen policy på
gemensamma
utmaningar i
kommun och region**

Case: Familjer med barn eller unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, psykisk ohälsa och skolfrånvaro.

Förberedelser

- Systemledning med chefer från både kommun och region identifierar den gemensamma utmaningen och utser en styrgrupp
- Problembeskrivning
- Arbetsgrupp med medarbetare både kommun och region
- Arbetsgruppen
  - Läser tidigare rapporter
  - Intervjuar några kloka representanter från verksamheter och en forskare
  - Skaffar sig en bild över vilka aktörerna är
  - Gör en avgränsning

Steg 1 – Identifiera värde för målgruppen

- Identifierar föräldrar och unga att intervjua via brukarråd och patient- och brukarföreningar
- Utför intervjuer med föräldrar och arrangerar en gruppintervju med unga
- Analys och framtagning av målbilder
- Valideringsworkshop med brukarråd
- Målbilder revideras

Steg 2 – Hinder, möjligheter och förutsättningar ur ett professionellt perspektiv

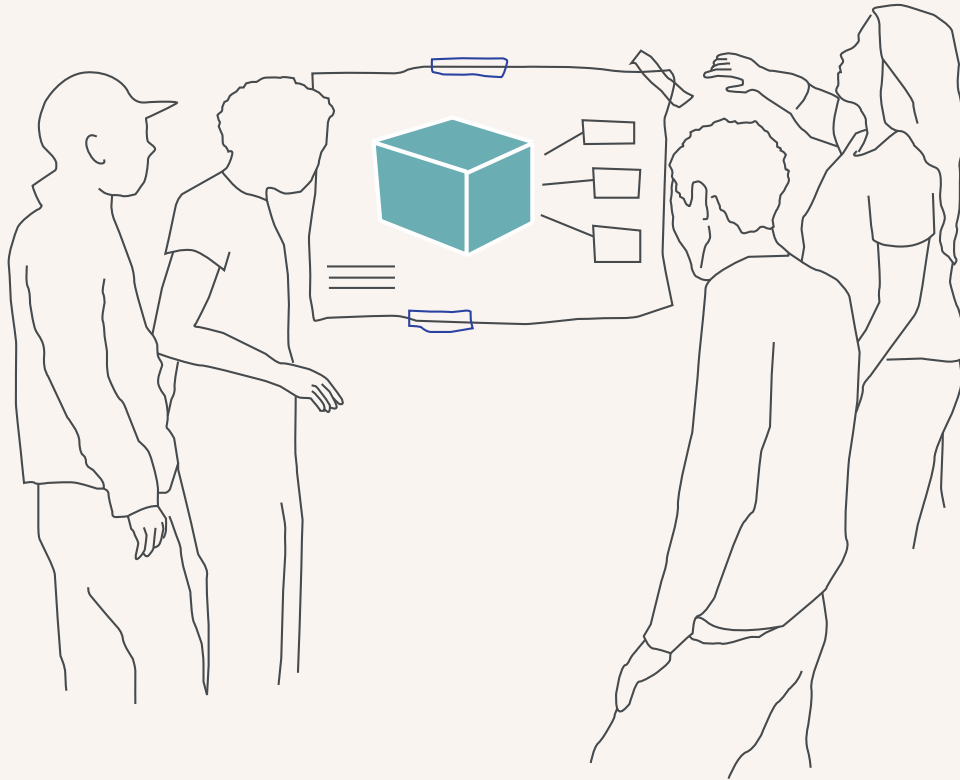
- Bjud in professionella och chefer från BUP, habilitering, primärvård, elevhälsa, skola och barn och ungdomsenheter socialtjänst
- Diskutera i blandade grupper:
  - en situation de själva varit med om kopplat till målbilderna
  - om, och varför eller varför inte, verksamheterna uppfyller målbilderna idag
  - hinder på lokal, regional, nationell nivå för att möta målbilderna
  - förutsättningar som krävs för att de professionella ska kunna möta målbilderna
- Analys av resultatet
- Återkoppling till styrgrupp

Steg 3 – Testning genom prototyper

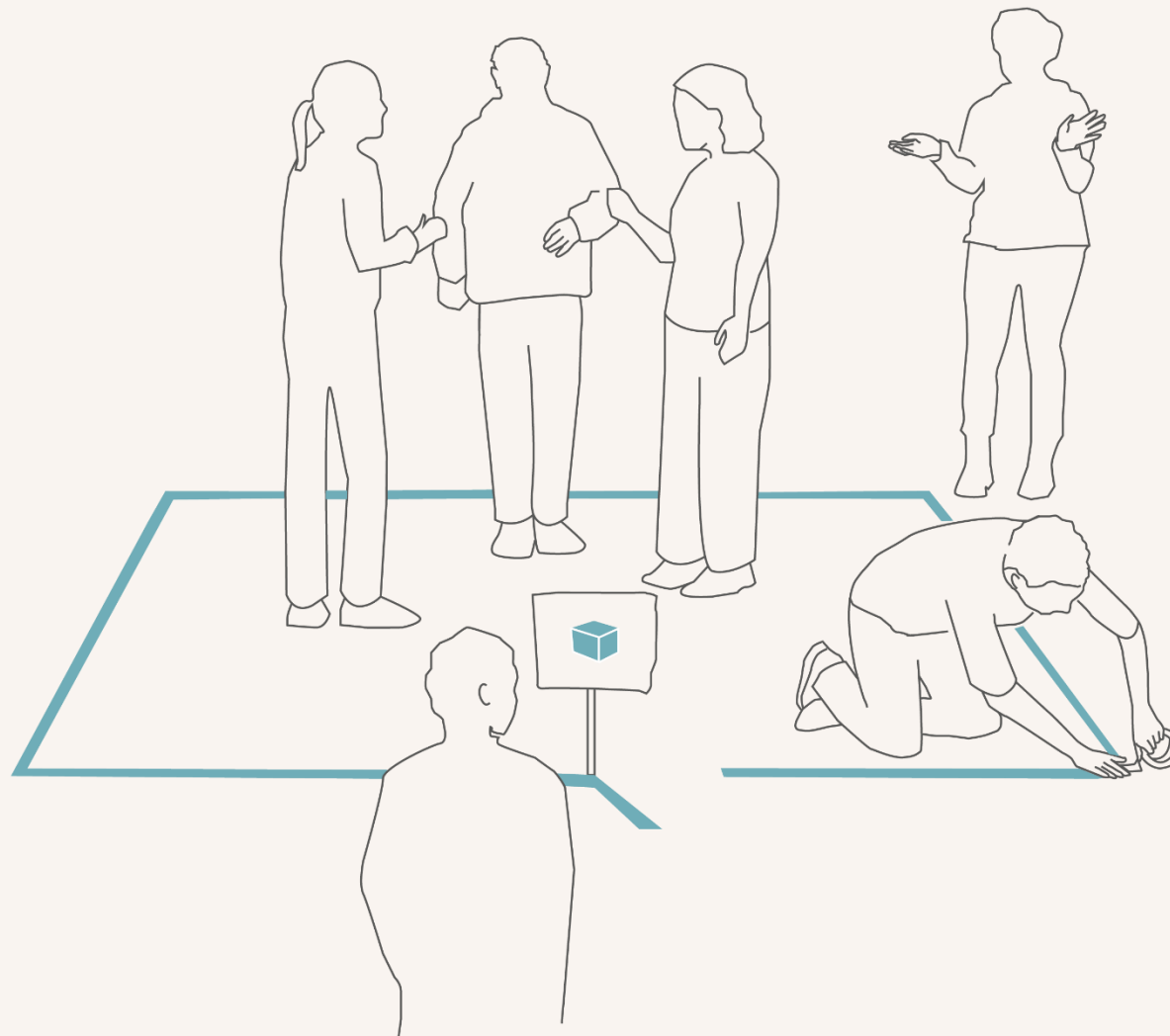

- Ta fram förslag i en workshop med föräldrar, unga, professioner och tjänstepersoner
- Styrgruppen samt chefer från berörda verksamheter beslutar att testa två förslag

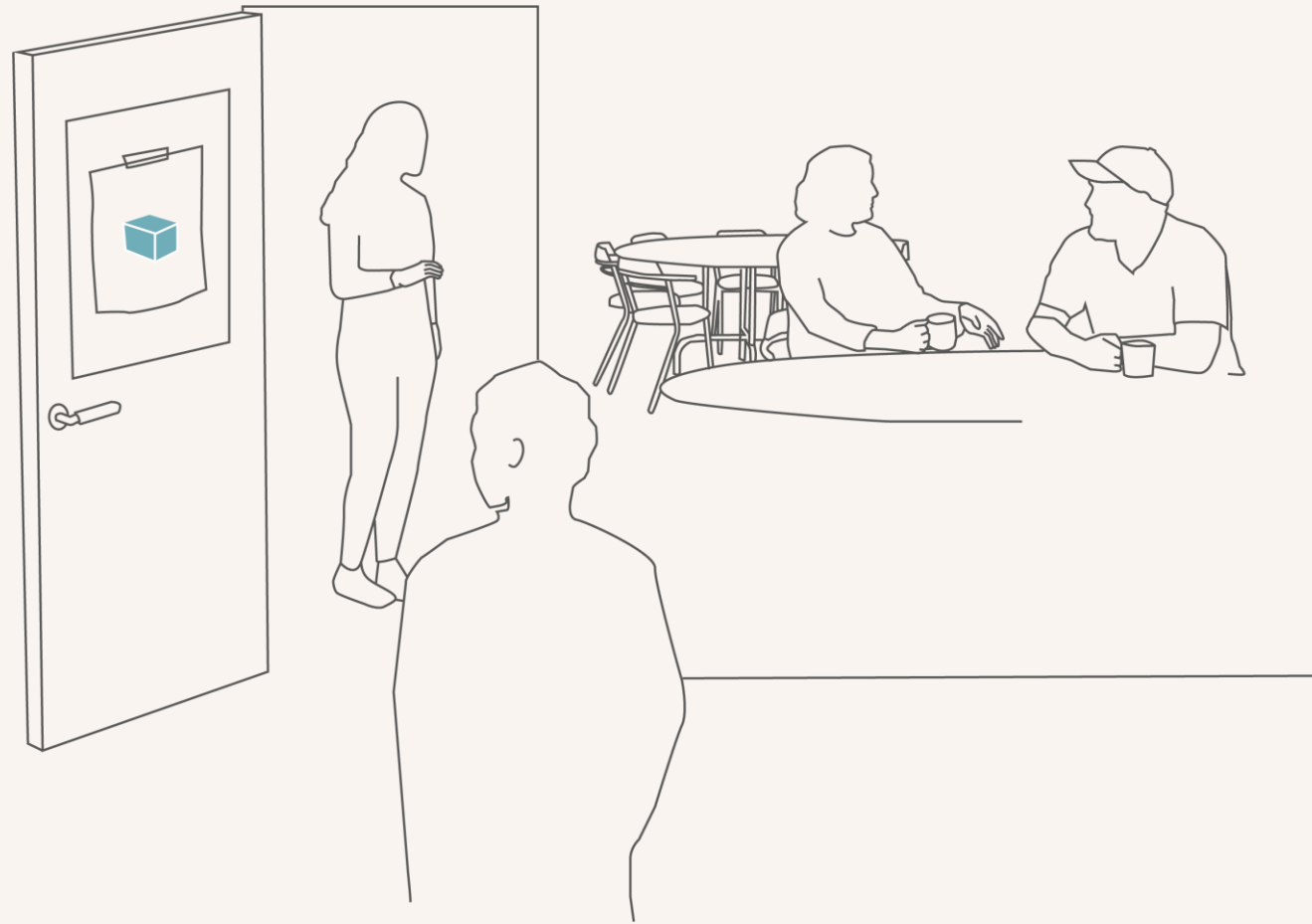
Nivå 1- Prototyp som text och illustration

Nivå 2 – Prototyp som simulering

Nivå 3 – Prova i liten skala i verksamheterna

Steg 3 – Testning genom prototyper

- Ta fram förslag i en workshop med föräldrar, unga, professioner och tjänstepersoner
- Styrgruppen samt chefer från berörda verksamheter beslutar att testa två förslag
- Utför tester och efterfråga och dokumentera effekter och hinder som dyker upp– justera
- Återkoppla till styrgrupp som tar beslut om implementering och arbetar med att undanröjda hinder

**Tips och råd för
arbete med
systemdesign och
öppen policy**

Tips och råd: systemdesign och öppen policy

- Kräver flexibilitet och förmåga att ompröva sin planering
- Realistisk resurssättning
  - Noggrant dokumentera intervjuer och dialoger
  - Fånga och använda citat
  - Använda andras material och sprid eget
- Tydlighet för att skapa rätt förväntningar
  - Återkoppla om resultat
  - Att bjuda in till delaktighet skapar förväntningar på konkret förbättring!
- Chefer och ledare
  - Behöver lyssna och lära istället för styra och leda
  - Ha fokus på hur resurser från olika aktörer kan integreras för att skapa värde för invånare och professionella

Frågor eller funderingar?

Kontakta:

kajsa.westling@experiolab.se

kalle.pettersson@experiolab.se